

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งในอีกหลายประเทศทั่วโลกที่ประสบปัญหาอย่างหนักเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เพิ่มสะสมมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ติดยาเสพติดซึ่งสมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษาในปีงบประมาณ 2527 พบว่า มีผู้สมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษา จำนวน 46,722 คน (กองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 1) ปีงบประมาณ 2528 จำนวน 52,593 คน (กองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 1) และปีงบประมาณ 2529 จำนวน 54,883 คน (กองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 1) จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ติดยาเสพติด เพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งนี้ยังมีได้รวมถึงผู้ที่ไม่สมัครใจมารับการบำบัดรักษา ซึ่งคาดว่าจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่แท้จริงคงมีจำนวนมากกว่านี้อย่างแน่นอน ผู้ติดยาเสพติดเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อขายยาเสพติดโดยเฉลี่ยคนละ 105.98 บาทต่อวัน (กองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 26) ซึ่งเท่ากับประเทศชาติต้องสูญเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ถึงวันละ 5,816,500 บาท หรือปีละ 2,123,022,624 บาท นับว่าเป็นการสูญเสียเศรษฐกิจของชาติอย่างมหาศาล ความสูญเสียดังกล่าวเป็นเพียงความสูญเสียที่สามารถประเมินออกมาเป็นตัวเลขที่เห็นได้เท่านั้น ยังมีความสูญเสียด้านอื่นอีกหลายประการ อันเนื่องมาจากยาเสพติดซึ่งไม่สามารถประเมินออกมาเป็นตัวเลขได้ เช่น ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหเกี่ยวกับยาเสพติดมาโดยตลอด ทั้งทางด้านการปราบปรามและการบำบัดรักษา แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านการปราบปรามพบว่า ยังมีการปราบปรามมากขึ้นเท่าใดปัญหาเรื่องยาเสพติดก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านวิธีการลักลอบซื้อขาย วิธีเสพ และการเปลี่ยนแปลงตัวยา จนปัจจุบันได้มียาเสพติดชนิดใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นหลายสิบชนิด และบางชนิดยังสามารถซื้อขายได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย

สำหรับด้านการบำบัดรักษานั้น ในปัจจุบันมีสถานพยาบาลให้บริการรักษาหลายแห่งหลายวิธี ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็พยายามให้การบำบัดรักษาตามวัตถุประสงค์และตามขอบเขตของตน แต่กระนั้นก็ตามผลการบำบัดรักษากลับพบว่า คนไข้ร้อยละ 95 กลับไปใช้ยาเสพติด เช่น เดิมอีก (สุพรรณ อธิเวช เจริญชัย 2522: 4 อ้างอิงมาจาก อรุณ เขาวนาศรัย ม.ป.ป.: 1) แสดงว่าวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดยังไม่มีประสิทธิภาพดีเพียงพอที่จะทำให้ผู้ติดยาเสพติด เลิกยาได้อย่างเด็ดขาด ประกอบกับการบำบัดรักษายังคงใช้ระบบสมัครใจ ทำให้สถานพยาบาลไม่สามารถควบคุมคนไข้ เหล่านี้ให้อยู่รับการรักษาตามกำหนด เวลาและตามวิธีการของสถานพยาบาลได้

การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้มาตรการเฉพาะด้านการปราบปราม และการบำบัดรักษานั้นยังไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องใช้มาตรการด้านการป้องกันร่วมด้วย ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยลดปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้น วิธีการป้องกันซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือ การให้การศึกษา เรื่องสิ่งเสพติดนั่นเอง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนซึ่งหากมีการวางแผนดำเนินการกันอย่างจริงจังแล้ว น่าจะเป็นวิธีการช่วยลดปัญหาสิ่งเสพติดลงได้

นักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง ที่ควรให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ดังข้อเสนอของ เสรีน ปุณณทิตานนท์ (2518: 8) ที่ว่า "เป้าหมายของการต่อต้านยาเสพติด ควรรวมเอานักเรียนและเยาวชนระดับอายุ 10-12 ปี เข้าไว้ด้วย เนื่องจากปรากฏว่า เด็กที่ยังไม่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นได้เริ่มการสูบบุหรี่ และเสพยาสุราแล้ว และบางคนยังเคยเสพยาเสพติดที่ผิดกฎหมายอีกด้วย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ประเสริฐ ดันสกุล (2527: บทคัดย่อ) พบว่า สิ่งเสพติดที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาลองใช้กันมาก ได้แก่ เหล้า บุหรี่ ทินเนอร์ และยาปลอมประสาท ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตภาคกลาง นอกจากนี้โรงพยาบาลอัญญาภิรักษ์ก็เคยทำการบำบัดรักษา เด็กที่ติดเฮโรอีนอย่างแรงตั้งแต่อายุ 7 ขวบ 9 ขวบ และ 11 ขวบ มาแล้วตามลำดับ (ประเสริฐ ดันสกุล 2527: 2 อ้างอิงมาจาก นายแพทย์สมทรง กาญจนะหุด 2521: 8) ผลการวิจัยดังกล่าวแม้จะพบว่า จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีอัตราการใช้สิ่งเสพติดน้อยกว่าระดับวัยรุ่นก็ตาม แต่ก็ชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มของปัญหาสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ ทั้งที่ผิดกฎหมายและไม่ผิดกฎหมายได้แพร่ระบาดไปสู่เยาวชนในระดับประถมศึกษาแล้ว

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การเรียนการสอนเรื่องสิ่งเสพติดจึงเป็นเรื่องสำคัญและควรเริ่มต้นสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนอยู่ในวัยใกล้เคียงกับวัยรุ่น และเป็นวัยที่กำลังหล่อหลอมความรู้สึคนึกคิดทัศนคติ ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ ทั้งยังเป็นวัยที่ง่ายต่อการอบรม ปลูกฝัง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติให้ถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างมั่นคงถาวรและมีประโยชน์ต่อการป้องกันปัญหาในระยะยาว วิธีการให้การศึกษาก็เป็นวิธีการป้องกันที่ให้ผลคุ้มค่าดีกว่าการมุ่งแก้ไขปัญหาภายหลัง

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องสิ่งเสพติด ดังปรากฏเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 6 ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของโรงเรียนที่จะต้องจัดการเรียนการสอนในเรื่องสิ่งเสพติดให้แก่ นักเรียน ซึ่งนอกจากจะต้องให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ แล้วยังควรเน้นให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติคือการป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นจากพิษภัยของสิ่งเสพติดดังที่ ประเสริฐตันสกุล (2527: กล่าวนำ) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า "การให้ข้อมูลเรื่องสิ่งเสพติดแก่นักเรียนในโรงเรียน จะต้องกระทำในลักษณะ เป็นกระบวนการ มิใช่เหตุการณ์... และจะต้องเน้นการให้ความรู้ที่เป็นกระบวนการครบวงจรคือ ความรู้-ทัศนคติ-พฤติกรรม" นอกจากนี้แล้วการดำเนินการที่จะให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นจะต้องกระทำให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นด้วย

โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน เขตที่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เช่น เขตการศึกษา 1 ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร จากรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษาพบว่า สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนนทบุรี เป็น 3 ใน 10 จังหวัด ที่มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดสมัครใจ เข้ารับการบำบัดรักษา มากที่สุด (กองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป: 15) นอกจากนี้แล้วจังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 1 ทั้งหมดยังมีพื้นที่ตั้งอยู่รายล้อมรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร จึงนับว่าเป็น เขตที่ใกล้ชิดกับแหล่งสิ่งเสพติดมากที่สุด การแพร่ระบาดจึงเป็นไปได้โดยง่าย ประกอบกับยังเป็น เขตพื้นที่รองรับการขยายตัวด้านต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร เช่น ด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า การคมนาคม การท่องเที่ยวและชุมชนที่พักอาศัย

สภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถปรับวิธีการดำเนินชีวิตให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ความทุกข์ความกลัดกลุ้มทำให้บางคนหันไปพึ่งสิ่ง เสพติดบางชนิด ซึ่งเมื่อใช้บ่อยครั้งก็กลายเป็นผู้ติดสิ่ง เสพติดไปในที่สุด สภาพปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญที่โรงเรียนจำเป็นต้องวางแผนให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่ง เสพติดในโรงเรียนไว้ล่วงหน้า แก่นักเรียนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับออกไป ซึ่งส่วนใหญ่จะออกไปประกอบอาชีพ ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม อยู่ในสภาพแวดล้อมของสิ่ง เสพติด ทั้งชนิดที่ผิดกฎหมายและไม่ผิดกฎหมาย หากนักเรียน เหล่านี้มีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติไม่ถูกต้องแม้เพียงด้านใดด้านหนึ่งก็อาจส่ง ผลให้กระทำการต่าง ๆ ที่ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับสิ่ง เสพติดได้ ตรงกันข้ามหากโรงเรียนสามารถ ปลุกฝังพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องให้นักเรียนได้แล้วย่อม เท่ากับ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันสิ่ง เสพติดให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่ง เสพติดได้ โดยไม่หันไปพึ่งสิ่ง เสพติด เหล่านั้น

จาก เหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่ง เสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ว่านักเรียนเหล่านี้มีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ เกี่ยวกับสิ่ง เสพติดมากน้อย ถูกต้องเหมาะสมเพียงใดและอยู่ในระดับใด ก่อนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับออกไปศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพในสังคม ซึ่ง ผลการวิจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เกี่ยวกับสิ่ง เสพติดให้โทษในระดับประถมศึกษา รวมทั้ง เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการเรียนการสอน เรื่องสิ่ง เสพติด ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับวัยและสภาพท้องถิ่น ตลอดจน เป็นข้อมูล เบื้องต้นในการวางแผนจัด โครงการป้องกันสิ่ง เสพติดแก่เยาวชนทั้งในโรงเรียนและชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ เกี่ยวกับสิ่ง เสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดของนักเรียนชาย-หญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1

3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ซึ่งได้แก่ จังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร จำนวน 480 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ เพศและเขตที่ตั้งโรงเรียน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติด

3. แบบสอบถามความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดสร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหาสิ่งเสพติดในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของตัวอย่างประชากร ถือว่าเป็นข้อมูลที่ตอบด้วยความรู้ ความสามารถ ความจริงใจ และผู้ตอบทุกคนแสดงความรู้สึกรักนึกคิดเป็นของตนเอง

2. การตอบแบบสอบถาม ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดในวันเวลาที่ต่างกัน ไม่ทำให้ผลที่ได้แตกต่างกัน

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. สิ่งเสพติด หมายถึง มูหรี สุรา เบียร์ ทินเนอร์ แอลกอฮอล์ กัญชา และเฮโรอีน
2. ความรู้ หมายถึง ความสามารถที่จะจำและระลึกได้ด้วยความเข้าใจ การนำไปใช้ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าของ นักเรียนในเรื่องสิ่งเสพติด
3. ทศนคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อของนักเรียน ที่มีต่อเรื่องสิ่งเสพติด
4. การปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทุกอย่างของนักเรียน โดยแสดงออก ในรูปของการกระทำที่เกี่ยวกับสิ่งเสพติด
5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2530 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
6. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
7. เขตการศึกษา 1 หมายถึง พื้นที่การแบ่งเขตการจัดการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร
8. โรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ยกฐานะเป็นเทศบาลคาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 หรือพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495
9. โรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่นอกพื้นที่ที่ยกฐานะเป็นเทศบาลคาม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 หรือพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495